لە قوولایی ستراتیژییەوە، بە قووڵایی کێشەی کورد -4 … سمکۆ عەبدولکەریم

بەشی جوارەم …

ئەغلەب باس لە لێکترازانی باری جیوسیاسی و ئابووری و ڕۆشنبیری دەکات و لێکترازانی جیوسیاسی، بە دابەشبوونە جیوسیاسییەکە و درێژبوونەوەی ئەو هەموو دەگەڕێنەتەوە کە لە نێوان لایەنە سیاسییە جیاوازەکاندا هەیە، بەڵام لێکترازانی بارە ڕۆشنبیرییەکە دەگەڕێنەتەوە بۆ نەبوونی زەمینەی هاوبەش لە نێوان لایەنە سیاسییەکان، هەروەها تێکچوونی ئابورییەکەش دەگەڕێنەتەوە بۆ مەسەلەی دابەشکردنی داهاتە ئابوورییەکان بە شێوەیەکی نایەکسان لە نێوان لایەنە سیاسییەکاندا.
پێشی وایە شوێنەواری لێکترازانی ئەم سێ بوارەی لە سەرەوە باسمانکرد لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاستدا دەرکەوتوون، بەپێی ئەو سنوورە سیاسییەی لە سەردەمی ئیستعماریەتدا کێشراوە، لە چوارچێوەی کرداری چێکداریدا، بۆ دروستکردنی دەوڵەتی نەتەوەیی و بوونی ئەو دژییەکانەی کە هەیە لە نێوان تێکچوونی جیو سیاسی و جیو ڕۆشنبیری، وایکردووە ناوچەکە ببێتە یەکێ لەو ناوچانەی پتر لە هەر ناوچەیەکی تر ئامادەگی تێدا بێت بۆ شڵەژانی پەیوەندییە نێودەوڵەتییەکان.

لەم گۆشە نیگایەوە ئەغلەب داوادەکات، تورکیا وەك وڵاتێك، کە قوڵاییەکی مێژوویی و جوگرافی هەیە، پەرە بە چالاکی سیاسی خۆی بدات لەمەڕ ناوچەکە و بتوانێ سەرپەرشتی ئەو قەیرانانە بکات کە لە ئەنجامی دابەشکراییەکانی جیو سیاسی و ئابووری و ڕۆشنبیرییەوە دروست دەبن و بتوانێت بە ئارامییەوە هەڵسەنگاندنیان بۆ بکات.
بە پێچەوانەوە، ئەغلەب پێی وایە هەر جۆرە هەڵسەنگاندنێکی ناجۆر بۆ ئەم دابەشکارییە، تورکیا ڕووبەڕووی مەترسی کاریگەری پیوەندیدار بە ئاسایشی ناوخۆ و دەرەوەی دەکاتەوە، سەرەڕای لە دەستدانی کاریگەرییە ئیقلیمییەکەی، بەپێی دەڵێ: ناکرێ تورکیا لە بەرامبەر ئەو لێکترازانەدا دەستەوەستان و بێلایەن بوەستێت.

ئەمەش بەو مانایەی کە تورکیا خاوەنداریەتی مێژوویی ناوچەکە بۆ خۆی دەگەڕێنەتەوە و خۆی بە میراتگر دەزانێ.

ئەحمەد داود ئۆغلۆ لە درێژەی باسەكەیدا پێی وایە لەبەر ئەوەی، توركیا خاوەنی مێژوویی دواین قەوارە و كۆكەرەوەی جیو سیاسی و رۆشنبیری و ئابوورییە لە ناوچەی خۆرهەلاتی ناوەڕاست، لەسەریەتی پشت بە ستراتیژیەتی لێك نزیكخستنەوە ببەستێت و بتوانێ لێكترازانی جیوسیاسی و رۆشنبیری و ئابووری تێپەڕێنێ، وەك خۆی بە تەواوی لە ناوچەكە تێبگات، هەروەها لەسەریەتی ئەو لێك نزیكخستنەوەیە بە شێوەیەكی تەكتیكی و نەرم و هەنگاو بە هەنگاو جێبەجێ بكات.

بە بۆچوونی ئۆغلۆ ئەمجارە لێك نزیكخستنەوەیە تەنیا نابێتە هۆی پتركردنی كاریگەری توركیا لە ناوچەكە، بەلكو وادەكات رۆڵی توركیا بەهەند وەربگیرێ و نەتوانرێت لە هاوسەنگییە جیهانی و ئیقلیمییەكەدا پەراوێز بخرێت. ئەمە لە كاتێكدا رۆژانێك توركیا ئیمپراتۆری ناوچەكە بووە، ئۆغلۆ دەڵێ: توركیا خاوەنی مێژوویەكە لە ناوچەكە، كە بە هۆی ململانێی نەتەوەیی و دەستتێوەردانی وڵاتانی زلهێز دەوڵەتە زەبەلاحەكەی لە دەستدا، كە لە چارەكە یەكەمی سەدەی بیستەمدا چەقی «خۆرهەڵاتی ناوەڕاست» و ناوچەی «بەلقان» بوو.

ئۆغلۆ ئاماژە بە گرنگی و بایەخی ناوچەی بەلقان دەكات، كە پێی وایە بەهۆی تێنەگەیشتنەوە، توركیا تووشی ئەو بەزینە بوو، دەڵێ: توركیا ناچار بە پاشەكشەكرا بەرەو ئەنازۆل، ئەمەش دوای ئەوەی بەلقانی لەدەستدا، لەئەنجامی سەركێشی دەستەبژێرێكی سیاسی، كە لەتوانایاندا نەبوو هەڵسەنگاندنێكی راستی ژێرخانی جیورۆشنبیریەكەی بەلقان بكەن، دواتریش خۆرهەڵاتی ناوەڕاستی لەدەستدا، كە بڕبڕەی پشتی توركیا بوو، ئەمەش بەهۆی ناكۆكی «توركی-عەرەبی» كە ئینگلیز دروستی كردبوو.

ئەو قسەیەی ئەحمەد داود ئۆغلۆ ئاماژەیە بەئەوەی كە توركیا دەبێت سوود لەئەزموونی رابردووی وەربگرێتو كار بۆئێستاو ئایندەی بكات، كە خۆی لەقایمكردنیدا دەبینێتەوە لەخۆرهەڵاتی ناوەڕاست، بەومانایەی كە دەبێت توركیا وەك وڵاتێكی حیساب بۆكراو تەماشا بكرێ و لەدەرەوەی توركیا هیچ پرۆسەیەكی سیاسی، یان نەخشەیەكی نوێ بەڕێوەنەچێت، ئەگەر ئەم قسەیەی ئۆغلۆ كە باس لەپاشەكشەپێكردنی توركیا لەناوچەی بەلقان دەكات وەك ناوچەیەكی ستراتیژی، لەكاتی خۆیدا، ئەوە مانای ئەوە دەگەێنی، كە توركیا لەئێستادا خاوەنی تێگەیشتنێكی روونە، كە بەدووری نازانێ، كێشەی كورد بە ئەو لەم قۆناغەدا ببێتە هۆی سەرەتایەكی دیكەی پاشەكشەپێكردنی توركیا لەناوچەكەداو سەرهەڵدانی لێكترازانی نوێ.